

**In gesprek over
Ontwikkeling participatievisie
Visie op omgevingsgericht werken
Gemeente Medemblik**

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Groeipad omgevingsgerichte organisatie	4
3. Inhoud participatievisie	5
4. Rollen en betrokkenheid	7
5. Aanpak ontwikkelen participatievisie	9
Bijlage: Relevant Gesprek® blauwdruk	11

1. Inleiding

De gemeente Medemblik wil actief werk maken van participatie. In het coalitieakkoord is uitgesproken dat inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners meer en beter betrokken worden bij beleid en besluitvorming. Om deze ambitie waar te maken, is het van belang om participatie structureel te verankeren in het gemeentelijk handelen.

1.1 Aanleiding en vraag

De aanleiding om hiermee aan de slag te gaan is tweeledig: enerzijds de wettelijke verplichting om een participatieverordening op te stellen, anderzijds de wens om te komen tot een gedragen participatievisie. Deze visie biedt richting aan het handelen van de gemeente en vormt het fundament onder toekomstige beleidsontwikkeling en uitvoering.

Nieuwe wetgeving speelt in op deze veranderingen in de samenleving:

Zo is per 1 januari 2024 de Omgevingswet van kracht. Waarvan het de intentie is dat inwoners in een vroeg stadium, actief betrokken worden bij veranderingen in hun omgeving. Daarnaast zal de wet Versterking Participatie op Decentraal Niveau eraan bij moeten dragen dat de overheid toegankelijker wordt voor burgers.

Om tot die visie én verordening te komen, doorlopen we een zorgvuldig proces. Daarbij is het uitgangspunt dat de stappen die we nu zetten om te komen tot de participatiedocumenten alvast bijdragen aan het leren, toepassen en borgen van participatie in de praktijk. Niet alleen het eindresultaat telt, maar ook de manier waarop we daar samen naartoe werken.

De wens is om samen met intern en extern betrokkenen te komen tot de participatievisie. Om dit op een passende manier te doen, is deze participatieaanpak opgesteld. In deze aanpak staat waarom, waarover, met wie en hoe we gaan participeren om te komen tot de participatievisie.

1.2 Leeswijzer

In deze aanpak schetsen we eerst het totaalbeeld van het participatieproces: een opbouw in drie fasen (visie, beleid en implementatie), waarin richting, houvast en uitvoering elkaar versterken. Vervolgens leggen we de focus op de fase 1: het ontwikkelen van de participatievisie. Deze fase is richtinggevend voor alles wat volgt. Hierin bepalen we samen waarom participatie belangrijk is, welke rol de

gemeente inneemt in een netwerksamenleving, welke democratische waarden richting geven, en welke instrumenten beschikbaar moeten zijn. Deze visie vormt het kompas voor het beleid en de uitvoering die daarop volgen.

Totstandkoming van deze participatieaanpak

Bij het ontwikkelen van deze participatieaanpak werkten de adviseurs van SIR communicatie & participatie in co-creatie samen met diverse samenstelling van organisatie en bestuur van gemeente Medemblik. Hiervoor organiseerden we een Fasterclass sessie, met daarbij aanwezig:

• Rosan Dudink	Strategisch adviseur bestuur
• Karin Visser	Communicatieadviseur
• Annette Wammes	Senior communicatieadviseur
• Laurens Ivens	Programmamanager Wonen
• Hans Wammes	Raadsgriffier
• Dagmar Alders	Strategisch beleidsadviseur Sociaal
• Jessica Sluis	Kernconsulent/ accountmanager stad- en dorpskernen
• Kees Nederhoff	Commissielid
• Mark Hoogewerf	Raadslid
• Co Vlaar	Raadslid

In de Fasterclass op 9 mei 2025 is samen met de deelnemers gekeken naar welke publieksgroep we waarover en op welke manier willen betrekken. De uitkomsten van de Fasterclass staan omschreven in deze aanpak.

2. Groeipad omgevingsgerichte organisatie

Gemeente Medemblik wil participatie structureel verankeren in de organisatie door middel van beleid en uitvoering. Om daar te komen doorlopen we drie fasen: de visie, het beleid en de implementatie. Deze fasen vormen samen een groeipad naar een participatiepraktijk die richtinggevend, toepasbaar én uitvoerbaar is.

Fase 1. Participatievisie – richtinggevend kader

De visie geeft richting aan participatie door het benoemen van het waarom: welke rol speelt participatie in relatie tot de gemeentelijke opgaven, en welke rol neemt de gemeente in een netwerksamenleving? In deze fase worden ook de onderliggende democratische waarden benoemd, zoals transparantie, inclusie, gelijkwaardigheid en zeggenschap. Deze waarden vormen het morele kompas, maar krijgen pas betekenis bij concrete toepassingen. Daarnaast biedt de visie een overzicht van beschikbare participatie-instrumenten — zoals inspraak, adviescommissies, burgerberaden of burgerinitiatieven— zonder deze al vast te leggen op specifieke situaties

Fase 2. Participatiebeleid – handelingskader

Het beleid vertaalt de visie naar werkbaar uitgangspunten, procesafspraken en werkwijzen. Het beschrijft hoe de participatie-instrumenten kunnen worden gekozen op basis van het type vraagstuk, de fase van beleid of besluitvorming en het gewenste niveau van invloed. Het beleid biedt houvast aan de ambtelijke en bestuurlijke professionals bij het zorgvuldig en afgewogen organiseren van participatie. Op basis hiervan bepalen we dan, per participatietraject, ieders rollen en verantwoordelijkheden. Hiervoor wordt verwezen naar een uitvoeringskader waarin de werkwijze op uitvoeringsniveau verder is uitgewerkt.

Fase 3. Implementatie – uitvoeringskader

In de implementatiefase wordt participatie daadwerkelijk onderdeel van de dagelijkse werkpraktijk. Hiervoor is een uitvoeringskader nodig in de vorm van een leidraad of stappenplan, waarin de werkwijze van een participatieproces stapsgewijs is uitgewerkt. Denk hierbij aan keuzemomenten, procesfasen, participatievormen, en het expliciet maken van rollen en verantwoordelijkheden. Daarnaast vraagt implementatie om draagvlak van medewerkers en bestuurders, het ontwikkelen van praktische hulpmiddelen, en het inrichten van monitoring, evaluatie en leerprocessen. Zo ontstaat een uitvoeringspraktijk die zowel flexibel als professioneel is ingericht.

In deze aanpak leggen we de focus op fase 1: de participatievisie. En hoe we deze participatief gaan opstellen met intern en extern betrokkenen.

Wat gaan we missen als we geen participatievisie of participatiebeleid hebben?

Deze vraag hebben we gesteld in de werksessie. Onderstaand een samenvatting van de antwoorden:

- Geen gezamenlijke definitie of aanpak van participatie leidt tot willekeur: iedereen doet het op zijn eigen manier.
- Zonder participatievisie/beleid is participatie vrijblijvend en moet het wiel telkens opnieuw worden uitgevonden.
- Het is voor inwoners onduidelijk waarom er soms wel of geen participatie is.
- Het vergroot het wantrouwen tussen overheid en inwoners.
- Er ontstaat ruis en onnodige discussies door verschillende beelden en verwachtingen.
- De gemeenteraad voelt zich soms gedwongen om namens bewoners te spreken vanwege het gebrek aan participatie.
- Zonder vaste structuur is er geen heldere rol- en taakverdeling binnen de organisatie.
- Participatie gebeurt nu niet methodisch of eenduidig, wat voor verwarring zorgt.
- Beleid helpt bepalen wanneer participatie wel of niet passend is (afwegingskader).
- Een visie geeft richting én laat ruimte voor maatwerk en flexibiliteit.

3. Inhoud participatievisie

De gemeente Medemblik ontwikkelt een participatievisie die richting geeft aan hoe zij inwoners, organisaties en andere belanghebbenden betreft bij beleid, uitvoering en evaluatie. Deze visie vormt het richtinggevend kader voor het maken van keuzes, het inzetten van participatie-instrumenten en het innemen van een passende gemeentelijke rol. De visie is opgebouwd vanuit drie samenhangende onderdelen:

1. Wat willen we met participatie bereiken? (organisatiedoelen)
2. Wat vraagt dat van onze houding en rol?
3. Welke participatie-instrumenten zetten we daarbij in?

We geven een korte toelichting op de onderwerpen.

3.1 Wat willen we bereiken met participatie?

Participatie is geen doel op zich, maar draagt bij aan meerdere organisatiedoelen, zoals:

- Het versterken van vertrouwen in het lokaal bestuur;
- Het verbeteren van de kwaliteit van beleid en besluitvorming;
- Het vergroten van transparantie en openheid;
- Het bevorderen van samenredzaamheid en initiatieven;
- Het versterken van de relatie tussen overheid en samenleving;
- Het bijdragen aan een democratische bestuurscultuur.

Afhankelijk van het vraagstuk en de maatschappelijke context kan de ene keer het ene doel centraal staan, en de andere keer een ander. Deze doelen geven richting aan de manier waarop participatie in een vraagstuk wordt ingezet. Welke doelen van toepassing zijn in gemeente Medemblik, moet nog worden opgehaald en vastgesteld.

3.2 Welke rol past daarbij?

De organisatiedoelen sturen de rol die de gemeente aanneemt in participatieprocessen. Die rol kan per situatie verschillen. Soms is de gemeente initiatiefnemer of regisseur, soms juist ondersteuner of gelijkwaardige partner. We onderscheiden globaal twee vormen van participatie:

Overheidsparticipatie: de gemeente neemt het initiatief en betreft inwoners of belanghebbenden bij beleid, uitvoering en/of besluitvorming.

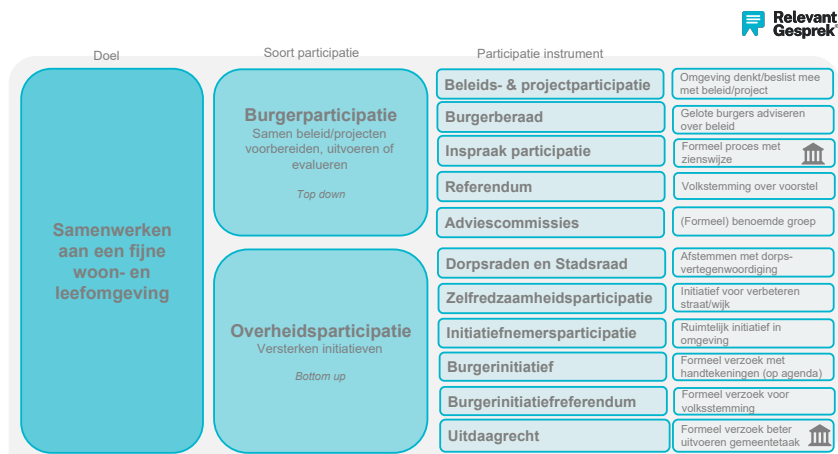
Burgerparticipatie: inwoners of maatschappelijke partijen nemen het initiatief. De gemeente sluit aan, ondersteunt en/of faciliteert.

De gekozen rol van de gemeente moet altijd passen bij het doel dat wordt nagestreefd. Wie bijvoorbeeld vertrouwen wil opbouwen, kiest voor een open en luisterende houding. Wie beleidskwaliteit wil verbeteren, zoekt actief naar kennis en ervaring in de samenleving. Zo vormen doelen en rol samen een logisch geheel.

3.3 Hoe geven we dat vorm?

Gemeentes beschikken over een breed en flexibel participatie-instrumentarium dat past bij verschillende rollen en doelen. Onderstaand het overzicht dat we in de werksessie besproken hebben.

In de participatievisie van de gemeente Medemblik nemen we het participatie-instrumentarium op dat past bij ons. Hierbij houden we rekening met bestaande instrumenten. Kanttekening hierbij is, dat er geen vaste match tussen is instrument en situatie. Het vraagstuk, het moment in het beleidsproces en de doelgroep bepalen samen wat werkt. De visie biedt dus geen vast stappenplan, maar een uitnodiging om per traject bewust te kiezen in wat er mogelijk is. Wel kan de visie richting geven aan welke instrumenten gefaciliteerd worden door de gemeente (burgerparticipatie) of waar mee gewerkt wordt (overheidsparticipatie).

Overzicht participatie instrumenten uit Relevant Gesprek® methodiek

Door te werken vanuit organisatiedoelen, een passende rol en een geschikt instrumentarium, ontstaat een samenhangende aanpak voor participatie in Medemblik. Deze visie vormt het fundament voor verdere beleidsontwikkeling, de participatieverordening en de praktische werkwijze in projecten.

“Zonder participatievisie/beleid is participatie vrijblijvend en moet het wiel telkens opnieuw worden uitgevonden.”

- deelnemer werksessie-

4. Rollen en betrokkenheid

De gewenste verandering is een organisatie die gericht is op de omgeving, waarin iedereen, van bestuur tot uitvoering, weet welke rol hij of zij vervult in een participatieproces.

Om daar te komen, willen we de relevante betrokkenen actief betrekken in de totstandkoming van de participatiedocumenten (zoals visie, beleid, verordening en leidraad) en ervoor zorgen dat deze goed aansluiten bij de praktijk. Daarom zetten we de stappen richting die nieuwe situatie samen, met ruimte voor ieders perspectief. Zo zorgen we dat participatie geen papieren proces wordt, maar een werkbare praktijk.

4.1 Rollen in een participatieproces

In een participatieproces zijn verschillende rollen in meer of mindere mate betrokken.

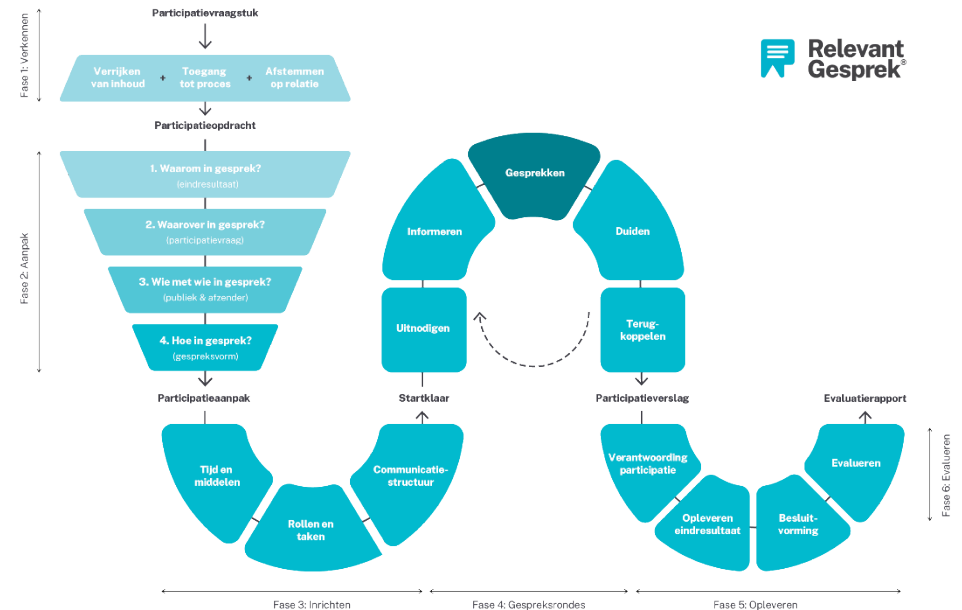
- Bestuur - richtinggevend
- Management - faciliterend
- Ambtenaren - organiserend
- Samenleving – meewerkend of leidend

Iedere partij heeft een eigen bijdrage, afhankelijk van het vraagstuk, de fase in het proces en de gekozen participatievorm. Aan de hand van de Relevant Gesprek® methodiek (zie afbeelding hiernaast) kunnen we zichtbaar maken hoe deze rollen zich tot elkaar verhouden in een participatieproces. Zie bijlage voor een grote afbeelding.

4.2 Toelichting rollen

Bestuur – richtinggevend

In fase 1 (verkennen) en fase 2 (aanpak) van de Relevant Gesprek® blauwdruk geeft het bestuur richting aan de participatieopdracht door bestuurlijke kaders en verwachtingen te formuleren."

Relevant Gesprek® blauwdruk- een participatieproces van begin tot eind

Management – faciliterend

Het management zorgt voor de juiste randvoorwaarden: tijd, mensen, middelen en interne afstemming. Dit is fase 3 in de Relevant Gesprek® blauwdruk. Indien nodig spelen managers een rol om te komen tot een heldere en uitvoerbare participatieopdracht (fase 1) en/of participatieaanpak (fase 2).

Ambtenaren – organiserend

Ambtenaren organiseren en begeleiden het participatieproces. Ze zorgen bij de start voor een heldere en uitvoerbare participatieopdracht (fase 1), ze maken een participatieaanpak (fase 2), ze richten de projectorganisatie in (fase 3), ze voeren gesprekken met betrokkenen (fase 4), ze leveren het resultaat op voor besluitvorming (fase 5) en ze evalueren het participatieproces (fase 6).

Samenleving – meewerkend en soms leidend

De samenleving kan verschillende rollen vervullen: van deelnemer tot initiatiefnemer. Als deelnemer is de samenleving betrokken in de gespreksrondes (fase 4). Als ze initiatiefnemer zijn, dan doorlopen ze zelf alle fasen, van fase 1 t/m fase 6.

Door verschillende rollen te betrekken bij het ontwikkelen van de participatievisie en andere documenten worden hun perspectieven op participatie hierin meegenomen. Zodat de participatiedocumenten herkenbaar en toepasbaar zijn in de praktijk. Tevens wordt er op deze manier al een begin gemaakt met de borging van participatie in de organisatie.

4.3 Rollen bij het ontwikkelen van de participatievisie

In de werksessie hebben we gesproken welke rollen we willen betrekken om te komen tot de participatievisie. Omdat de participatievisie een document is met een hoog abstractieniveau hebben we besloten om eerst met de interne rollen (bestuur, management en ambtenaren) een eerste concept van de participatievisie te maken. Het hoge abstractieniveau zorgt er namelijk voor dat het lastig is om voor belanghebbenden aan te geven waar hun invloed ligt in deze fase van het proces. Wanneer het eerste concept van de visie gereed is, beoordelen we op welke onderwerpen verrijking vanuit de samenleving gewenst is. De rol van de samenleving is daarom voor nu niet meegenomen in de participatieaanpak.

“Zonder vaste structuur voor participatie is er geen heldere rol- en taakverdeling binnen de organisatie.”

- deelnemer werksessie -

5. Aanpak ontwikkelen participatievisie

Op basis van de inhoud van de visie (hoofdstuk 3) en de betrokkenen (hoofdstuk 4) hebben we een aanpak gemaakt om participatief te komen tot de participatievisie. Waarbij rekening is gehouden met de meegegeven kaders van beschikbare tijd en budget.

5.1 Waarom in gesprek?

We willen de interne organisatie betrekken bij het ontwikkelen van een participatievisie. Dit zijn het bestuur, management en de ambtenaren van gemeente Medemblik. De participatievisie is onderdeel van de drie fasen om participatie te borgen in de organisatie (zie hoofdstuk 2).

Eindresultaat

In de werksessie hebben we besloten dat het eindresultaat een concept participatievisie is, met een apart hoofdstuk over de betrokkenheid van de samenleving in de drie fasen van het groeipad naar een participatieve organisatie.

5.2 Waarover in gesprek?

De genoemde onderwerpen van de participatievisie, zoals in hoofdstuk 3 geschetst, willen we toetsen en inhoudelijk verrijken door middel van gesprekken met intern betrokken:

- Wat draagt participatie bij aan de organisatiedoelen?
- Wat is de rol van de gemeente in een netwerksamenleving?
- Welke participatie-instrumenten bieden we aan als gemeente?

Een deel van de antwoorden op deze vragen is al terug te vinden in bestaande documenten, zoals het coalitieakkoord, de programmabegroting en eerdere participatienotities. Op basis daarvan stellen we een discussieversie van de participatievisie op, als praatstuk voor de gesprekken. Deze scherpen we aan met de opgehaalde input uit de gesprekken.

Discussieversie participatievisie

Een discussieversie van de participatievisie helpt om sneller en efficiënter tot een gedragen eindresultaat te komen. Betrokkenen reageren dan niet op een leeg blad, maar op een concrete voorzet die uitnodigt tot meedenken en meewerken.

De discussieversie van de participatievisie wordt voorgelegd aan bestuur, management en ambtenaren. Welke rol precies bij welk onderwerp betrokken wordt, staat in de tabel in paragraaf 5.4. Zodat zij gericht kunnen reageren, aanvullen en aanscherpen.

5.3 Met wie in gesprek?

We willen verschillende interne perspectieven (zie hoofdstuk 4) betrekken om te komen tot de concept participatievisie om de kwaliteit hiervan te verbeteren en alvast stappen te zetten in de borging. De interne rollen die we betrekken, zijn:

- Bestuur – richtinggever
  - (Vertegenwoordiging) gemeenteraad
  - (Vertegenwoordiging) College van B&W
- Management – facilitator
  - Vertegenwoordiging managers
  - Vertegenwoordiging teamleiders/afdelingsmanagers
- Ambtenaren – uitvoerder
  - Vertegenwoordiging ambtenaren, vanuit de afdelingen: Ruimte, Sociaal en Bedrijfsvoering

We kiezen ervoor eerst intern aan de slag te gaan met de conceptvisie voor een eenduidig beeld. In deze conceptvisie geven we ook aan of (en zo ja, hoe) we de externe omgeving willen betrekken in het opstellen van de participatievisie. Of dat dit in een latere fase gebeurt, bij het opstellen van beleid of de implementatie.

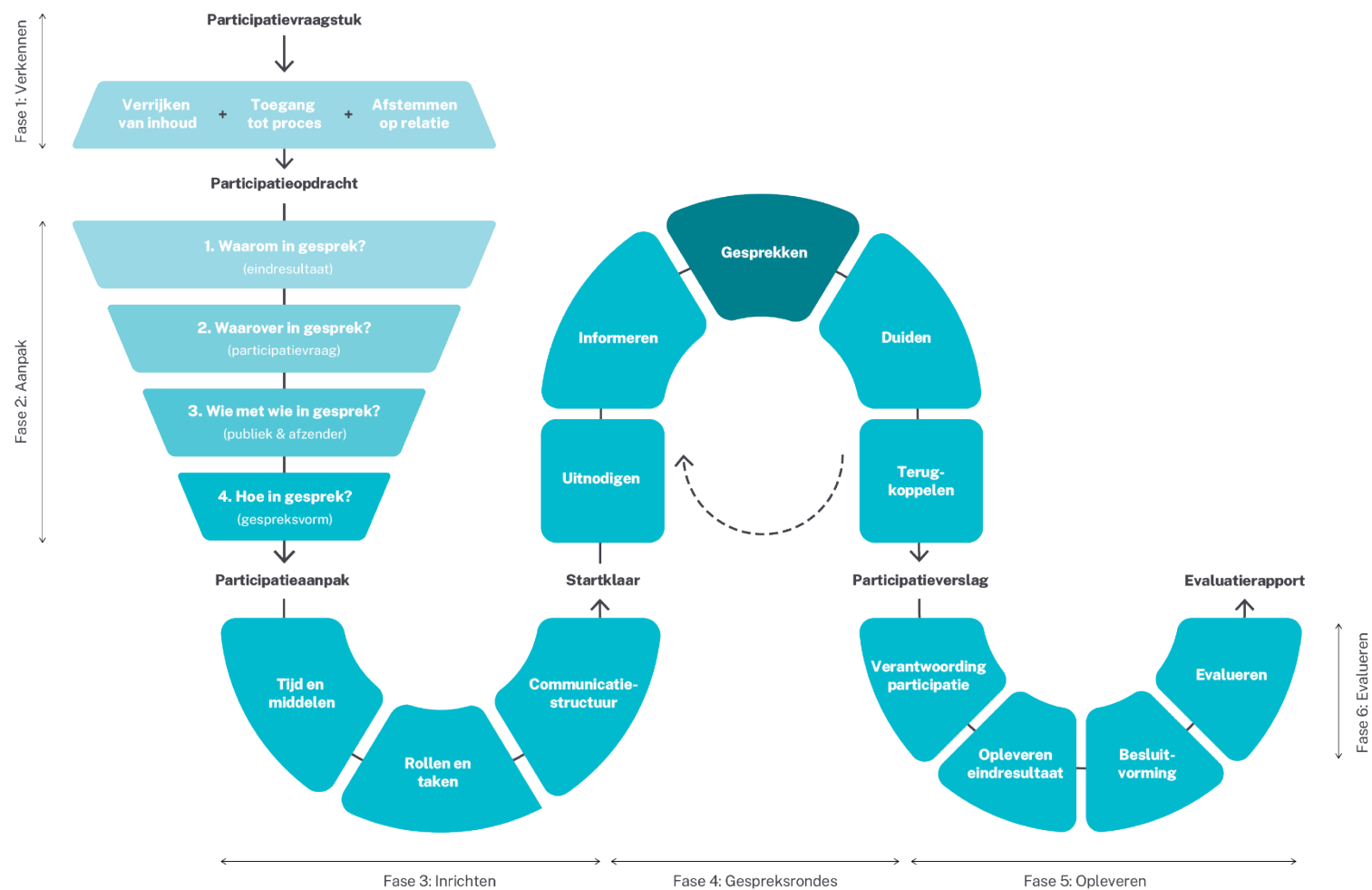
5.4 Aanpak en planning

In onderstaand overzicht een omschrijving van de aanpak, waarbij we rekening hebben gehouden met de meegegeven kaders m.b.t. planning en budget:

- De wens is om de participatievisie in januari 2026 formeel vast te laten stellen door de gemeenteraad.
- Het budget om de participatie uit te voeren is €10.000 euro. Dit is inclusief de beleidsfase. De aanpak inclusief hoofdlijnenplanning ziet er als volgt uit:

Stap	Onderwerp	Vorm	Planning
Stap 1. Ontwikkelen discussieversie participatievisie	Eerst aanzet over doelen, rollen en instrumentarium	Afstemming met kernteam participatie	Juli/augustus 2025
Stap 2. In gesprek met bestuur	Inbreng discussieversie participatievisie + stappenplan betrekken samenleving	Themasessie raad Themasessie college	September 2025
Stap 3. In gesprek met management en ambtenaren	Inbreng discussieversie participatievisie	Werksessie	September 2025
Stap 4. Schrijven en opleveren concept participatievisie	Discussieversie aanpassen naar definitieve participatievisie + stappenplan betrekken samenleving/ stakeholders	Schrijftijd en tussentijdse feedbacksessie	Oktober 2025
Stap 5. Besluitvorming	Besluitvorming op participatievisie + stappenplan betrekken samenleving/ stakeholders	Besluitvorming raad	Januari 2026

Na het opleveren en afronden van deze eerste fase gaan we verder met fase 2: het ontwikkelen van het participatiebeleid samen met intern en extern betrokkenen. Hiervoor zal een nieuwe aanpak worden gemaakt. Om aan te geven waarover en hoe de publieksgroepen betrokken worden.

Colofon SIR

Deze participatieaanpak is het resultaat van de Fasterclass participatievisie op 9 mei 2025. Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Uitgave

SIR communicatie & participatie
Voortsweg 131
7523 CD Enschede
(053) 430 70 44

Versienummer: 1.0

Datum: 14 mei 2025

Auteurs:

Barbara Borghuis
Elizabeth Westra